

впливу та ефективні стратегії захисту є важливим елементом підвищення загальної інформаційної гігієни. Використання різноманітних форматів, адаптованих до вікових особливостей, сприятиме кращому засвоєнню інформації;

– забезпечення психологічної підтримки постраждалих дітей. Діти, які зазнали впливу інформаційної війни, потребують кваліфікованої психологічної допомоги для мінімізації негативних наслідків та сприяння їх психологічній реабілітації.

Інформаційна війна активно використовує дезінформацію та пропаганду проти дітей, що спотворює їхнє розуміння світу, викликає тривожність, агресію, упередження та підриває довіру до інформації. Для протидії потрібен комплексний підхід: навчання критичному мисленню, підвищення цифрової грамотності батьків, створення якісного контенту, блокування шкідливого, співпраця фахівців, інформування, психологічна підтримка та законодавчі ініціативи, а також міжнародна співпраця. Захист дітей від інформаційних загроз вимагає об'єднання зусиль усіх зацікавлених сторін.

Список використаних джерел

1. Журавель Т. В., Ковальова О. В. Підготовка поліцейських підрозділів превентивної діяльності, слідства та дізнання, кіберполіцейських з питань забезпечення безпеки дітей у кіберпросторі: навч.-метод. посібник. К. : Вид-во ФОРМ Буря О. Д., 2024. 360 с.

Ірина ДРОК

завідувач Науково-дослідної лабораторії превентивної діяльності та соціологічних досліджень Дніпровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, майор поліції

НОВЕЛИ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО БУЛІНГ

Булінг (цькування) як форма агресивної поведінки в освітньому середовищі вже понад п'ять років перебуває у фокусі законодавчої політики України. З прийняттям у 2018 році Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу» [1] було започатковано формалізацію поняття булінгу в національному праві. Проте соціально-правова динаміка останніх років зумовила потребу в подальшому вдосконаленні законодавства.

Відповідно до чинної редакції Закону України «Про освіту», булінг визначається як «дії учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, в тому

числі із застосуванням засобів електронних комунікацій (кібербулінг), що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою щодо інших учасників освітнього процесу».

У 2024 році були прийняті зміни, які спрямовані на запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми, до ряду законодавчих актів [2], зокрема: Законів України «Про освіту», «Про культуру», «Про оздоровлення та відпочинок дітей», «Про охорону дитинства», «Про фізичну культуру і спорт». Вказані нормативно-правові акти доповнені механізмами унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дитиною в закладах різних сфер, в яких у колективах перебувають діти.

Ці оновлення акцентують увагу на розширенні поняття булінгу, включаючи кібербулінг, а також розширенні поняття булінгу, який кваліфікується за об'єктивною стороною: не лише на шкільному середовищі, але й на інших просторах, де можуть перебувати діти, що свідчить про системний підхід до проблеми.

Тобто українське законодавство набуло системності: тепер охоплюється не лише школа, а й культурні, спортивні та оздоровчі заклади; булінг тепер визнається не тільки як фізичне або психологічне насильство, а й економічне, сексуальне, а також включає кібербулінг; акцент в українському суспільстві зроблено на запобіганні насильству й жорстокому поводженню з дітьми, що узгоджується з міжнародними підходами до захисту прав дитини.

У жовтні 2024 року МОН України запровадило новий онлайн-сервіс на платформі АІКОМ, який дозволяє учням та їхнім батькам негайно повідомляти про випадки булінгу в школах. Уповноважений з прав людини у 2024 році завдяки онлайн сервісу отримав 123 звернення про булінг, що втричі більше, ніж у 2023 році [3].

Основними функціями сервісу є:

– Анонімне повідомлення. Учні можуть подати скаргу без вказання особистих даних. У такому випадку інформація розглядається на рівні школи без залучення поліції.

– Відкрите повідомлення. Якщо вказати контактні дані, скарга автоматично надсилається керівництву школи та, за потреби, поліції.

– Реакція школи. Директор закладу освіти зобов'язаний протягом доби скликати комісію для розгляду скарги та визначення подальших дій.

– Психологічна підтримка. Після подання скарги користувач отримує рекомендації щодо подальших дій та контакти служб психологічної допомоги.

Аналіз онлайн-сервісу для швидкого повідомлення про випадки булінгу дозволяє виділити його сильні сторони (Strengths):

– Доступність. Онлайн-формат дозволяє швидко та зручно повідомити про булінг з будь-якого пристрою.

– Анонімність для учнів. Можливість подати скаргу без вказання особистих даних знижує бар'єр для звернення.

– Швидка реакція. Зобов'язання школи реагувати на скаргу протягом

24 годин забезпечує оперативність у вирішенні проблеми.

– Інтеграція з поліцією. У випадках відкритих скарг інформація автоматично передається до правоохоронних органів.

Варто відмітити слабкі сторони сервісу (Weaknesses):

– Обмеженість анонімних скарг. Без вказання конкретних деталей (школи, класу, учасників) ефективність розгляду знижується.

– Базовий функціонал. На момент запуску сервіс має обмежені можливості та потребує подальшого розвитку.

– Відсутність анонімності для батьків. Батьки не можуть подати анонімну скаргу, що може стримувати їх від звернення.

З урахуванням викладеного в подальшому пропонуємо застосовувати наступні заходи:

– Розширення функціоналу. Додавання можливості прикріплювати докази (фото, відео), інтеграція з чат-ботами для підтримки.

– Освітні кампанії. Підвищення обізнаності учнів та батьків про існування та використання сервісу.

– Співпраця з неурядовими організаціями. Залучення громадських організацій для підтримки та вдосконалення сервісу.

При цьому загрозами на шляху реалізації вказаного онлайн інструменту можуть бути:

– Недовіра до конфіденційності. Побоювання щодо збереження анонімності можуть стримувати користувачів від звернення.

– Недостатня реакція шкіл. У випадку ігнорування скарг керівництвом шкіл ефективність сервісу знижується.

– Технічні проблеми. Збої в роботі платформи можуть призвести до втрати довіри користувачів.

Отже, сервіс МОН України для повідомлення про булінг є важливим кроком у боротьбі з цькуванням у школах. Його ефективність залежить від подальшого розвитку функціоналу, забезпечення конфіденційності та активної участі всіх сторін освітнього процесу.

З метою подальшого удосконалення реалізації українського законодавства про булінг в цілому варто говорити про необхідність поглиблення профілактичної роботи (розробка та впровадження обов'язкових тренінгів для педагогів з виявлення та реагування на булінг; включення теми булінгу до шкільної програми як окремого навчального модуля тощо), удосконалення процедур реагування на факти булінгу, розширення цифрових механізмів профілактики, виявлення, припинення та протидії фактів булінгу, а також розвиток міжвідомчої взаємодії у сфері протидії булінгу.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню): Закон України від 18.12.2018 р. № 2657-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#n8>.

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми: Закон України від 06.06.2024 р. № 3792-ІХ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-20#Text>.

3. У 2024 році до Офісу омбудсмана надійшло втричі більше скарг на булінг у школах, ніж роком раніше. URL : <https://ms.detector.media/withoutsection/post/37990/2025-05-26-u-2024-rotsi-do-ofisu-ombudsmana-nadiyshlo-vtrychi-bilshe-skarg-na-buling-u-shkolakh-nizh-rokom-ranishe/>.

Юлія ЗАВГОРОДНЯ

доцент кафедри
теорії та історії держави та права,
конституційного права та прав людини
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ГУМАНІТАРНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ВИКЛИКИ

Актуальність дослідження теми забезпечення прав дитини в умовах війни зумовлена низкою чинників, що відображають сучасні виклики та гуманітарні проблеми. Війна, як надзвичайна ситуація, створює значні загрози для дітей, які є однією з найбільш вразливих груп населення. Дослідження цієї теми є важливим з огляду на низку аспектів, серед яких вкажемо наступні. По-перше, це гуманітарна криза та порушення прав дитини. Очевидно, що в умовах війни діти стикаються з безпосередніми загрозами життю та здоров'ю, включаючи фізичне насильство, психологічні травми, втрату батьків чи місця проживання. Порушуються їх базові права, гарантовані Конвенцією Організації Об'єднаних Націй про права дитини, зокрема право на життя, освіту, захист від насильства, доступ до медичної допомоги та інші.

Починаючи з 2014 року, а особливо після повномасштабного вторгнення Російської Федерації 24 лютого 2022 року, Україна перебуває в умовах глибокої гуманітарної кризи, що набула безпрецедентного характеру в контексті забезпечення прав дитини. Збройна агресія перетворилася на визначальний чинник, який істотно впливає на всі аспекти життя та розвитку дітей – фізичний, психологічний, соціальний і освітній. Війна стала джерелом системних порушень фундаментальних прав дитини, зокрема права на життя, безпеку, освіту, охорону здоров'я та сімейне середовище.

За офіційними даними, станом на травень 2025 року загинуло щонайменше 625 дітей, ще 1949 отримали поранення внаслідок бойових дій [1]. Ці втрати, попри їх очевидний трагізм і масштаб, становлять лише